

[0122]

IS KOMPLIMENTAIRE DISTRIBÚSJE IN DIAKROANYSK BILESTGE BIGRYP?

N.o.f. U.W. VII s. 13 ff.

Tige mei sin en net om de boel yn de bulten to jeijen of sawier om bizich to wêzen - ik tochte Van Coetsem koe my better - haw ik yn U.W. VI s. 103 by de kwesje binne-de-Fryske-noaslûden-fonemen it plak fan de lûden foar stomme *r* yn diskusje brocht ¹). En to sjen oan Van Coetsem syn reaksje hat dat wierliken doel hawn.

As ik it goed sjoch, dan birêst ús forskil fan miening hjirop: *ies* [iəs] *iens* [iẽs] is foar Van Coetsem in opposysje, om 't er [iẽs] oplost yn ie + n + s, foar my, om 't ik dat wurd oplos yn [iẽ] + s. Van Coetsem „syn" opposysje is dus nul : n, “mines" net-noastwielûd : al-noastwielûd.

Al wer, as ik it goed sjoch, soe neffens Van Coetsem in wurd as *iens* thúshearre yn ien paradigma mei *ien* [iən] (opposysje s : nul) en - as hja bistiene - mei wurden as *ient* [iənt] (opposysje s : t) en *uens* [yẽs] (opposysje i : [y]).

Neffens my sit *iens* yn ien paradigma mei *oans* [oẽs] (100 gram) (opposysje i : o) en - as it bistie - mei in wurd as *ienf* [iẽf] (opposysje s : f).

Om't de nasalearre lûden allinne mar foarkomme foar biskate bylûden (s, z, f ensfh.) en wikselje mei lûden + *n* foar oare bylûden (t, d, k ensfh.), hawwe wy to krijen mei komplemintaire distribúsje en meije dus nasalearre lûden net sjen as fonemen. Bêst. Dat bliuwt in kwesje fan hoe fier 't men de ynvintaris fan fonemen biheine wol.

Mar nou de kwesje mei de lûden foar stomme *r*. Heart neffens Van Coetsem in wurd as *berte* [betə] nou yn ien paradigma nei *berje* [berjə] of yn ien mei *batte* [batə] en *bite* [bitə]? Ek de stomme *r* komt foar foar biskate bylûden

1) is Van Coetsem sa nytlich fan toan om myn Frânske foarbylden? Spitigernôch moat ik syn Frânsk foarbyld *bon-bonne* as in âld forsin út de Praechske skoalle forsmite. Sj. ek Knud Togeby, *Structure immanente de la langue française* (Copenhagen, 1951), s. 58.

en wikselt mei wòl-útsprutsen *r* foar oare (j, k, m, p ensfh). Nêst wurden as *kerl* [kel], *dwars* [dwes] en *wart* [wat] binne der gjin wurden to finen as *kerl* [kerl], *dwars* [dwars] en *wart* [wart] of yn 't algemien gefallen dêr 't de *r* wol útsprutsen wurdt foar s, z, l ensfh. en sprake is fan in opposysje ta gefallen mei stomme *r*. Ek hjir dus komplemintaire distribúsje. Ofgeande op hwat Van Coetsem opmerkt oer de nasalearre lûden soe dus *berte* yn ien paradigma hearre mei *berje* en net mei *bite*. En *wart* soe yn ien paradigma thúshearre mei *war* [war] (opposysje t : nul), mar net mei *hwat* [wɔt], om't dêr sprake is fan twa opposysjes: a : [ɔ] en r : nul. Dat de *r* by al syn stommens noch net alhiel fuort is, docht just sa 't van Coetsem opmerkt bliken by de [a] om 't dy ont nou ta noch altyd keard is om [ɔ] to wurden. Dêrom is it hwat ûnbigryplik, dat Van Coetsem *wart* : *hwat* dochs sjocht as in opposysje dy 't der op troch kin.

Mei sin haw ik de opposysje *wart* : *hwat* yn de diskusje brocht, om 't ik ek mien dat wy dêr in brûkbere opposysje hawwe: mar *dan* hawwe wy yn *ies* : *iens* in opposysje dêr 't de nasalearring in fonologyske faktor yn is. Ik leau, dat it foar it Frysk sin hat om it wurkjen mei komplemintaire distribúsje farre to litten, om 't wy oars foar de ûnpraktyske konsekwinsje komme to stean, dat wy sûnder de kommutaesjeproof yn likenze kontekst tapast to hawwen de homonymen *kerl* [kel] en *kel* [kel], *wart* en ien fan de nije ûntlieningen *wat* [wat] of *Watt* [wat] sjen moatte as fonologyske opposysjes.

Teake Hoekema.